

Rayzberg, B. A., Lozovskiy, L. Sh., and Starodubtseva, Ye. B. *Sovremennyy ekonomicheskiy slovar* [Modern economic dictionary]. Moscow: INFRA-M, 2002.

Shchetynin, A. I. *Politychna ekonomii* [Political Economy]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2011.

"Ukraina – 2015. Natsionalna stratehiia rozvytku. Ekonomika. Kyiv, 2008" [Ukraine – 2015. National Development Strategy. Economy. Kyiv, 2008]. <http://www.uspishnaukraina.com.ua/strategy/60/273.html>

Yefremova, N. F., Chichkan, O. I., and Halahanov, V. O. "Fiansova skladova pobudovy ekonomiky innovatsiinoho typu" [The financial component of building an economy of innovation type]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 24 (2016): 66-70.

Yeshchenko, P. S. "Do innovatsii ta stratehichnykh priorytetiv shliakhom obiednannia «nevidomoi ta vidomoi ruky»" [To innovations and strategic priorities by combining an "unknown and well-known hand"]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 5 (2016): 3-16.

Yeshchenko, P. S. "Ekonomichne zrostannia bez rozvytku: prychny i shliakhy innovatsiinoho peretvorennia ekonomiky" [Economic growth without development: causes and ways of innovative transformation of the economy]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 10 (2013): 4-20.

Zveriyakov, M. I. "Uroky rynkovoï transformatsii v Ukraini" [Lessons of market transformation in Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 8 (2016): 7-25.

УДК 338.1

ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ТА СУЧАСНА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ДЕФІНІЦІЇ СУТНОСТІ КАТЕГОРІЇ «КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ»

©2018 ШЕВЧЕНКО І. Ю.

УДК 338.1

Шевченко І. Ю. Історична еволюція та сучасна інтерпретація дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування»

Метою статті є дослідження історичної еволюції та надання сучасної інтерпретації дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування». У статті із застосуванням монографічного аналізу здійснено огляд історичної еволюції дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства» у вітчизняній науковій літературі в період 2007–2016 рр. Зроблено висновок про фактичне зведення сутності поняття «конкурентоспроможність підприємства» до конкурентоспроможності продукції чи ефективності операційної діяльності. Запропоновано авторське визначення сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування»: зазначено, що під даним терміном слід розуміти «...динамічну спроможність автомобілебудівного підприємства щодо забезпечення ефективності всіх видів діяльності в результаті взаємодії внутрішнього конкурентного потенціалу та факторів зовнішнього конкурентного середовища у відповідності до обраної конкурентної стратегії на певному етапі життєвого циклу».

Ключові слова: конкурентоспроможність, автомобілебудування, ринок продажу автомобілів.

Табл.: 1. **Бібл.:** 38.

Шевченко Інна Юріївна – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки і підприємництва, Харківський національний автомобільно-дорожній університет (вул. Ярослава Мудрого, 25, Харків, 61002, Україна)

E-mail: shevchenko.khnadu@gmail.com

УДК 338.1

Шевченко И. Ю. Историческая эволюция и современная интерпретация дефиниции сущности категории «конкурентоспособность предприятия автомобилестроения»

Целью статьи является исследование исторической эволюции и определение современной интерпретации дефиниции сущности категории «конкурентоспособность предприятия автомобилестроения». В статье с применением монографического анализа проведен обзор исторической эволюции дефиниции сущности категории «конкурентоспособность предприятия» в отечественной научной литературе в период 2007–2016 гг. Сделан вывод о фактическом сведении сущности понятия «конкурентоспособность предприятия» к конкурентоспособности продукции или эффективности операционной деятельности. Предложено авторское определение сущности категории «конкурентоспособность предприятия автомобилестроения»: указано, что под данным термином следует понимать «...динамическую способность автомобилестроительного предприятия обеспечивать эффективность всех видов деятельности в результате взаимодействия внутреннего конкурентного потенциала и факторов внешней конкурентной среды в соответствии с выбранной конкурентной стратегией на определенном этапе жизненного цикла».

Ключевые слова: конкурентоспособность, автомобилестроение, рынок продажи автомобилей.

Табл.: 1. **Библ.:** 38.

Шевченко Інна Юрьевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики и предпринимательства, Харьковский национальный автомобильно-дорожный университет (ул. Ярослава Мудрого, 25, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: shevchenko.khnadu@gmail.com

UDC 338.1

Shevchenko I. Yu. The Historical Evolution and Current Interpretation of the Definition of Essence of the Category of «Competitiveness of Enterprise of the Automobile Industry»

The article is aimed at researching the historical evolution and a current interpretation of the definition of essence of the category of «competitiveness of enterprise of the automobile industry». Using the monographic analysis, the article reviews the historical evolution of the definition of essence of the category of «competitiveness of enterprise» in the national scientific literature in the period from 2007 to 2016. It has been concluded that the essence of the concept of «competitiveness of enterprise» is actually reduced to the competitiveness of products or operational efficiency. The author's own definition of the essence of the category of «competitiveness of enterprise of the automobile industry» has been suggested: it has been specified that under the given term be understood «...the dynamic ability of enterprise of the automobile industry to ensure the efficiency of all activities as result of interaction of the internal competitive potential and the external competitive environment factors in accordance with the chosen competitive strategy at a certain stage of the life cycle».

Keywords: competitiveness, automobile industry, car sales market.

Tbl.: 1. **Bibl.:** 38.

Shevchenko Inna Yu. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Economics and Entrepreneurship, Kharkiv National Automobile and Highway University (25 Yaroslava Mudroho Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: shevchenko.khnadu@gmail.com

Невід'ємною та стратегічно важливою частиною вітчизняної промисловості є автомобілебудівна галузь, яка включає в себе легкове та вантажне автомобілебудування й автобусобудування.

Наразі вітчизняне автомобілебудування представлено обмеженою кількістю виробників, більшість з яких потерпають від систематичних проблем відсутності фінансування, посиленої конкуренції на ринку, обмеження можливостей до оновлення матеріально-технічної та техніко-технологічної бази виробництва, нестабільності виробничого циклу тощо.

Складність і систематичність проблем функціонування підприємств автомобілебудування в Україні призвела до послаблення ними конкурентних позицій на ринку. Як свідчать результати попередніх досліджень [1; 2], в останні роки легкові автомобілів виробництва ПАТ «Запорізький автомобільний завод» (Vida, Forza, Lanos, Sens) мають потужних конкурентів у вигляді легковиків виробництва Південної Кореї (Hyundai, Kia, Daewoo і т. п.) та Китаю (Geely, Great Wall, Chery і т. п.). Значно було потіснено на ринку продажів вантажних автомобілів продукція ПАТ «АвтоКрАЗ» вантажівками виробництва Німеччини, Італії, Франції, США. Лише на ринку продажу автобусів національним автовиробникам ще вдається утримувати конкурентні позиції переважно завдяки закупкам автобусів вітчизняного виробництва підприємствами автомобільного транспорту для здійснення міських пасажирських перевезень в Україні.

З огляду на те, що основним, формуючим фінансовий результат, видом діяльності підприємств автомобілебудування є саме операційна діяльність, актуалізується необхідність новітніх досліджень у напрямку розроблення теоретичного та методичного підґрунтя забезпечення конкурентоспроможності підприємств вітчизняного автомобілебудування.

Утім, первісним етапом дослідження теоретичних аспектів забезпечення конкурентоспроможності автомобілебудівних підприємств має стати саме уточнення сутності поняття «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування».

Справедливим буде відмітити той факт, що у вітчизняній науковій літературі велику увагу приділено різноманітним аспектам дослідження конкурентоспроможності суб'єктів господарювання різних організаційно-правових форм, розмірів, форм власності та видів економічної діяльності. Так, багатьма вітчизняними дослідниками надавалися комплексні сутнісні, структурні та видові характеристики конкурентоспроможності підприємств; ідентифікувалися визначальні чинники та умови досягнення суб'єктами господарювання конкурентного стану; розроблялися методичні підходи до оцінювання конкурентного статусу підприємств і прогнозування розвитку їх конкурентного потенціалу; формувалися концептуальні засади забезпечення конкурентоспроможності підприємств у турбулентних ринкових умовах тощо.

Особливу увагу всебічному дослідженню конкурентоспроможності підприємств приділено в наукових працях таких вітчизняних дослідників, як: Аблязова С. А., Алтухов П. А., Антонюк Г. Я., Балабанова Л. В., Білецька І. І., Бондаренко А. С., Бондаренко Г. С., Боїн В. О., Булах І. В., Весперіс С. З., Воронкова А. Е., Гаврилюк С. П., Горбаль Н. І., Гринів Л. В., Грицишин М., Данько Ю. І., Дибач І. Л., Дикань В. Л., Должанський І. З., Драган О. І., Дяченко Т. О., Загорна Т. О., Іванов Ю. Б., Йохна М. А., Єлець О. П., Ємельянова І. Ф., Камишніков Р. В., Капітанець Ю. О., Кирчата І. М., Кліменко І. М., Клочко І. М., Клочко В. М., Котлик А. В., Кривенко Г. В., Кривешко О. В., Крупіна С., Кузьмін О. Є., Лищишин О. І., Лупак Р. Л., Мазаракі А. А., Малихіна Т. І., Мельник С. І., Мерчанський В. В., Минко Л. М., Михайлова Н. В., Мицюк С. В., Місевич М. А., Нужна О. А., Оберемчук В. Ф., Оборська С. В., Осовська Г. В., Охота В. І., Павлова В. А., Петрович Й. М., Покропивний С. Ф., Пуцентейло П. Р., Радько В. М., Савчук-Поліщук Т. О., Сагайдак Т. Я., Самойлик Ю. В., Селезньова О. В., Слободянюк В. О., Ступак І. О., Суха І. В., Титаренко В. Є., Тищенко О. М., Ткаченко О. М., Тягунова Н. М., Халімон Т. М., Холод В. В., Фатхутдінов Р. А., Черевко Д. Г., Шегинська Н. З., Шершньова З. Є., Шинкаренко В. Г., Яблонська Н., Язвінська Н. В., Янковий О. Г. та інших.

Проте, на жаль, жоден із указаних учених не досліджував аспекти конкурентоспроможності саме підприємств автомобілебудування.

Нині проблематика забезпечення конкурентоспроможності підприємств такої важливої підгалузі вітчизняного машинобудування, як автомобілебудування, все ще залишається недостатньо вивченою. Тоді як динамічність умов господарювання та суттєві трансформаційні процеси на загальнодержавному рівні значною мірою актуалізують необхідність постійного пошуку новітніх напрямів і засобів забезпечення конкурентоспроможності автомобілебудівних підприємств України в поточний момент часу та в перспективі.

Метою статті є дослідження історичної еволюції та надання сучасної інтерпретації дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування».

З огляду на практичну відсутність у сучасній науковій економічній літературі універсального визначення поняття «конкурентоспроможність підприємства автомобілебудування» вважаємо за доцільне здійснити ретроспективний монографічний аналіз праць вітчизняних дослідників з метою виявлення історичної еволюції категорії «конкурентоспроможність підприємства».

Як ретроспективний період для зазначеного монографічного аналізу оберемо 10 років.

У *табл. 1* наочно представлено історичну еволюцію дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства» за період 2007–2016 рр.

**Історична еволюція дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства»
у вітчизняній науковій літературі**

Автор (-и)	Рік	Дефініція
1	2	3
Кирчата І. М.	2007	Здатність підприємства ефективно використовувати свій конкурентний потенціал, зберігаючи при цьому своє положення на відповідному ринку на довгостроковий час або ж розширювати займаний сектор ринку, постійно вести пошук і раціонально реалізувати виявлені резерви конкурентного потенціалу в умовах обмеженості ресурсів та впливу факторів зовнішнього середовища [3]
Мицюк С. В.	2007	Узагальнююча форма відносин виробників продукції з приводу здатності їх та їхньої продукції (передусім, за витратами виробництва та якістю продукції) відповідати суспільним конкретно-історичним ринково-конкурентним вимогам [4]
Ткаченко О. М.	2007	Властивість суб'єкта ринкових відносин, що виявляється в процесі конкуренції та дозволяє зайняти свою нішу в ринковому господарстві та забезпечити стабільне положення підприємства в майбутньому [5]
Аблязова С. А.	2008	Здатність функціонування підприємства і положення у відношенні до прямих конкурентів за основними елементами його конкурентного потенціалу [6]
Булах І. В.	2008	Спроможність підприємства забезпечити тактичну конкурентоспроможність (спроможність підприємства до ефективного функціонування в релевантному зовнішньому середовищі, займаючи певну конкурентну позицію в даний період часу) в майбутньому не нижче за мінімальний рівень [7]
Гринів Л. В.	2008	Ефективне використання підприємством власних і залучених коштів з метою збільшення його прибутковості та зміцнення ринкових позицій [8]
Драган О. І.	2008	Здатність підприємства оптимально використовувати наявні можливості виробничого потенціалу, постійно підвищувати ефективність виробництва та забезпечувати конкурентоспроможність продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках в умовах залежності від стану та розвитку галузі, участі України в міжнародних економічних організаціях, співтовариствах, міждержавних угодах [9]
Лупак Р. Л.	2008	Механізм ефективного використання конкурентних переваг з метою досягнення стратегічних цілей господарсько-фінансової діяльності та забезпечення соціально-економічних потреб споживачів [10]
Місевич М. А.	2008	Можливість підприємства ефективно використовувати власний ресурсний потенціал з метою досягнення стабільно високого обсягу реалізації конкурентоспроможної продукції [11]
Суша І. В.	2008	Здатність у процесі суперництва досягати високих результатів у певних видах діяльності шляхом використання існуючих ключових компетенцій, орієнтації на зміну потреб ринку та можливості впровадження інноваційних продуктів [12]
Антонюк Г. Я.	2009	Здатність вести економічно ефективну діяльність, збільшуючи свою частку на ринку, задовольняючи потреби споживачів у якісній та безпечній продукції з дотриманням європейських стандартів [13]
Весперіс С. З.	2009	Система, що складається з безперервно взаємодіючих факторів і характеризує ступінь реалізації потенційних можливостей підприємства і утримання протягом тривалого періоду часу конкурентних переваг [14]
Дибач І. Л.	2009	Системна категорія, яка відображає здатність підприємства одержати та утримувати переваги над суперниками шляхом організації оптимальної взаємодії виробництва, маркетингу та менеджменту [15]
Капітанець Ю. О.	2009	Відносна властивість, що обумовлена комплексом економічних, науково-технічних, виробничих, маркетингових, організаційно-управлінських, інтелектуальних та інших характеристик підприємства, які визначають положення підприємства на конкурентному ринку [16]
Котлик А. В.	2009	Спроможність підприємства ефективно виконувати свої функції в умовах конкуренції, сприяючи гармонійному задоволенню інтересів основних зацікавлених сторін [17]
Михайлова Н. В.	2009	Характеристика фактичних і потенційних можливостей господарюючого суб'єкта в поточному періоді та в перспективі щодо виробництва, реалізації та організації споживання продукції, цінність якої для споживача порівняно з підприємствами-конкурентами має більш високий порядок [18]

1	2	3
Пуцентейло П. Р.	2009	Відносна характеристика, що відображає стратегію розвитку підприємства в умовах функціонування змін довкілля, яка спрямована на якісно-кількісне забезпечення діяльності на ринку [19]
Селезньова О. В.	2009	Потенційна та реальна здатність підприємств здійснювати ефективну взаємодію з ринковим оточенням у процесі проектування, виробництва й реалізації конкурентоспроможної продукції та забезпечувати собі активну позицію на ринку [20]
Слободянюк В. О.	2009	Здатність ефективно та прибутково, порівняно з іншими конкурентами, вести господарську діяльність, найбільш ефективно використовувати фінансові, виробничі, науково-технічні та трудові ресурси з метою задоволення потреб споживачів [21]
Фатхутдінов Р. А., Осовська Г. В.	2009	Властивість об'єкта, що характеризується ступенем реального чи потенційного задоволення ним конкретних споживачів порівняно з аналогічними об'єктами на даному ринку [22]
Ємельянова І. Ф.	2010	Узагальнюючий показник конкурентних переваг підприємства, його потенційних можливостей та сукупність властивостей, що дозволяють оперативно реагувати та пристосовуватися до змін зовнішнього середовища [23]
Мерчанський В. В., Клочко В. М., Клочко І. М.	2010	Перевага у ціні, швидкості постачання, дизайні тощо, яка дозволяє фірмі забезпечувати продаж своїх товарів за рахунок конкурентів [24]
Радько В. М.	2010	Динамічна здатність впливати на ринок з метою захисту накопичених і розвитку потенційних стійких конкурентних переваг у ключових сферах бізнесу, на основі кращого, ніж у конкурентів, використання існуючих та формування нових видів і комбінацій ресурсів та компетенцій для створення продукції з інноваційною споживчою цінністю [25]
Самойлик Ю. В.	2010	Можливості сукупності ресурсів і компетенцій підприємства створювати результат шляхом реалізації комплексу заходів [26]
Тягунова Н. М., Боїн В. О.	2010	Можливість надавати покупцеві переваги за основними параметрам товару, який постачається на ринок – рівню ціни, якості, умовам постачання та ін. [27]
Черевко Д. Г.	2010	Здатність конкурувати із подібними підприємствами, тобто вигідно і тривалий час позиціонувати себе на ринку аналогічної продукції та досягати своїх цілей, використовуючи свої конкурентні переваги [28]
Мельник С. І.	2011	Наявність у підприємства матеріальних та нематеріальних можливостей і ресурсів, умов, які забезпечують йому сталий розвиток у довгостроковій перспективі [29]
Петрович Й. М., Кривешко О. В., Ступак І. О.	2012	Здатність об'єкта успішно функціонувати на ринку, використовуючи для збереження свого становища і здобуття ринкової частки свої сильні сторони та можливості (конкурентні переваги) та слабкі сторони конкурентів [30]
Янковий О. Г.	2013	Здатність підприємства ефективно розпоряджатися власними і позиковими ресурсами в умовах конкурентного ринку [31]
Йохна М. А.	2014	Результат обґрунтованого вибору й реалізації підприємством певного типу економічної поведінки стосовно пріоритетів у формуванні й утриманні конкурентних переваг, що є адекватною домінуючим векторам інституцій середовища конкуренції, у якому воно здійснює економічну діяльність [32]
Минко Л. М.	2015	Здатність підприємства вчасно й ефективно коригувати параметри своєї діяльності залежно від змін у зовнішньому середовищі для підтримання існуючих і створення нових конкурентних переваг з метою досягнення власних стратегічних цілей [33]
Єлець О. П.	2016	Суперництво, боротьба за досягнення найкращих результатів, отримання конкурентних переваг шляхом ефективного використання всіх наявних ресурсів, виготовлення та реалізації конкурентоспроможної продукції та отримання прибутку від ведення ефективної господарської діяльності [34]
Данько Ю. І.	2016	Сукупність, з одного боку, внутрішніх факторів, що визначаються рівнем використання науково-технічного, виробничого, кадрового потенціалу підприємства, а також потенціалу маркетингових служб, що реалізуються в процесі відтворення, а з іншого – зовнішніх соціально-економічних і організаційних факторів, що дозволяє підприємству створювати продукцію, яка за ціновими та неціновими характеристиками більш приваблива для споживачів, ніж продукція конкурентів [35]

1	2	3
Кліменко І. М.	2016	Реальна та потенційна спроможність підприємства вести активну конкурентну боротьбу, протистояти впливу факторів зовнішнього середовища, виготовляти та збувати конкурентоспроможні товари та/або послуги, здійснюючи ефективну діяльність в умовах ринкових відносин [36]
Крупіна С., Яблонська Н.	2016	Здатність підприємства в сучасних умовах проектувати, виробляти та реалізовувати продукцію, яка за багатьма характеристиками є інноваційною та більш привабливою для споживачів, ніж товари конкурентів; здатність до ефективної господарської діяльності та забезпечення прибутковості в умовах конкурентного ринку [37]
Охота В. І., Сагайдак Т. Я.	2016	Здатність проявляти гнучкість та адаптивність до постійних змін зовнішнього середовища з метою збільшення або збереження частки ринку [38]

Джерело: складено на основі [3–38].

Аналізуючи дефініції сутності категорії «конкурентоспроможність підприємства», наведені в табл. 1, можна стверджувати про переважання у вітчизняній науковій літературі підходу до фактичного зведення сутності поняття «конкурентоспроможність підприємства» до конкурентоспроможності продукції чи ефективності операційної діяльності. Вважаємо цей підхід базисно вірним, адже конкурентоспроможність продукції підприємства та, як результат, ефективність його операційної діяльності є основною умовою досягнення конкурентного стану підприємством. Разом з тим не слід ігнорувати важливість фінансової та інвестиційної діяльності підприємства, адже в сучасних умовах господарювання гостро стоїть питання залучення з різних джерел та ефективного використання фінансових ресурсів.

Наступним аспектом дослідження, що заслуговує на окреме зазначення, є неоднозначність окреслення часових меж конкурентоспроможності підприємства: так, одними дослідниками наголошується, що конкурентоспроможність – це фактичний стан підприємства; іншими вченими вказується на конкурентоспроможність підприємства як його перспективний стан. Вважаємо, що конкурентоспроможність є невід'ємною властивістю підприємства, що окреслюється часовими межами від створення суб'єкта господарювання до його ліквідації. Разом з тим, конкурентоспроможність – це динамічна властивість підприємства, яка постійно підлягає трансформації.

Підприємство постійно знаходиться під впливом численних чинників зовнішнього середовища. У результаті взаємодії внутрішнього конкурентного потенціалу підприємства та зовнішніх факторів формується конкурентоспроможність підприємства.

При цьому серед факторів зовнішнього середовища чільне місце в розглянутих дефініціях сутності досліджуваної категорії відводиться конкурентам, а головною ознакою конкурентоспроможності підприємства вченими найчастіше називається досягнення конкурентних переваг в ефективності використання

всіх видів ресурсів, прогресивності чи унікальності техніки та технології, умовах виробництва та реалізації продукції (послуг, робіт), ринковій позиції, фінансовому результаті тощо в порівнянні з аналогічними показниками конкурентів. Разом з тим, такий підхід є дещо звуженим, адже залежно від етапу життєвого циклу суб'єкта господарювання перед керівництвом підприємства ставляться різні цілі, не завжди пов'язані зі здобуттям явних конкурентних переваг.

Ключовим критерієм конкурентоспроможності будь-якого підприємства є досягнення ним показників ефективності діяльності у відповідності до обраної конкурентної стратегії.

ВИСНОВКИ

Виходячи з вищезазначеного та з урахуванням особливостей функціонування вітчизняних автомобілебудівних підприємств під конкурентоспроможністю підприємства автомобілебудування пропонуємо розуміти динамічну властивість автомобілебудівного підприємства щодо забезпечення ефективності всіх видів діяльності в результаті взаємодії внутрішнього конкурентного потенціалу та факторів зовнішнього конкурентного середовища у відповідності до обраної конкурентної стратегії на певному етапі життєвого циклу.

У даній дефініції, на відміну від існуючих, одночасно вказується на те, що:

- 1) конкурентоспроможність підприємства є динамічною, а не статичною категорією;
- 2) конкурентоспроможність є не можливістю, спроможністю (здатністю) чи характеристикою підприємства, а його невід'ємною властивістю, притаманною йому з моменту створення до моменту ліквідації;
- 3) конкурентоспроможність підприємства формується в результаті взаємодії внутрішнього конкурентного потенціалу підприємства та факторів зовнішнього конкурентного середовища (передусім, конкурентів);
- 4) обов'язковою умовою досягнення суб'єктом господарювання конкурентного стану є ефективність всіх видів діяльності у відповідності до стратегічних

цілей, що ставляться керівництвом підприємства на певних етапах життєвого циклу підприємства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко І. Ю. Тенденції та закономірності розвитку ринку продажу автомобілів в Україні. *Економічний простір*. 2014. № 90. С. 120–127.
2. Шевченко І. Ю. Ринок продажу автомобілів в Україні: лідери та аутсайтери // Матеріали за 11-а Міжнародна научна практична конференція «Новини на научния прогрес» (17–25 августа 2015). Том 1. Ікономики. Софія: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2015. С. 56–63.
3. Кирчата І. М. Оцінка конкурентного потенціалу в системі управління конкурентоспроможністю підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Маріуполь, 2007. 20 с.
4. Мицюк С. В. Конкурентоспроможність вітчизняної продукції: проблеми та перспективи: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2007. 20 с.
5. Ткаченко О. М. Організаційно-економічні основи підвищення конкурентоспроможності підприємств кондитерської промисловості України: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2007. 19 с.
6. Аблязова С. А. Підвищення ефективності управління конкурентоспроможністю підприємств виноградарсько-виноробної галузі Криму: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2008. 20 с.
7. Булах І. В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства електрозв'язку: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Одеса, 2008. 20 с.
8. Гринів Л. В. Оцінка підвищення конкурентоспроможності підприємств харчової промисловості: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2008. 17 с.
9. Драган О. І. Забезпечення конкурентоспроможності підприємств м'ясної промисловості України: автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Київ, 2008. 34 с.
10. Лупак Р. Л. Конкурентоспроможність торговельного підприємства та механізм її забезпечення: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2008. 21 с.
11. Місевич М. А. Забезпечення конкурентоспроможності високо-товарних сільськогосподарських підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Житомир, 2008. 20 с.
12. Суха І. В. Вибір стратегій для забезпечення конкурентоспроможності підприємств молочної промисловості: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2008. 20 с.
13. Антонюк Г. Я. Механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємств молокопереробної галузі в умовах євроінтеграції: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2009. 20 с.
14. Весперіс С. З. Формування організаційно-методичного забезпечення досліджень конкурентоспроможності підприємств машинобудування: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2009. 20 с.
15. Дибач І. Л. Економічна інтеграція як засіб посилення конкурентоспроможності невеликих підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Хмельницький, 2009. 20 с.
16. Капітанець Ю. О. Визначення та забезпечення конкурентоспроможності підприємства: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Тернопіль, 2009. 20 с.
17. Котлик А. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства на основі процесного підходу: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Харків, 2009. 20 с.
18. Михайлова Н. В. Оцінка конкурентоспроможності підприємств ресторанного господарства: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Харків, 2009. 18 с.
19. Пуцентейло П. Сутнісні аспекти конкурентоспроможності на різних рівнях управління економікою. *Вісник ТНЕУ*. 2009. № 4. С. 32–42.
20. Селезньова О. В. Конкурентоспроможність підприємств сільсько-господарського машинобудування: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Запоріжжя, 2009. 20 с.
21. Слободянюк В. О. Оцінка конкурентоспроможності підприємств цукрової промисловості: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Одеса, 2009. 21 с.
22. Фатхутдінов Р. А., Осовська І. В. Управління конкурентоздатністю організації: підручник. Київ: Кондор, 2009. 470 с.
23. Ємельянова І. Ф. Удосконалення організаційно-економічного механізму підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Луганськ, 2010. 20 с.
24. Мерчанський В. В., Клочко В. М., Клочко І. М. Конкурентоспроможність підприємства та управління стратегією його розвитку: колективна монографія. Харків, 2010. 156 с.
25. Радько В. М. Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможності підприємства (за матеріалами гірничо-збагачувальних комбінатів Кривбасу): автореф. дис. ... канд. екон. наук. Київ, 2010. 21 с.
26. Самойлик Ю. В. Стратегія управління конкурентоспроможністю підприємств м'ясопродуктового підкомплексу: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Житомир, 2010. 20 с.
27. Тягунова Н. М., Боїн В. О. Конкурентоспроможність торговельних підприємств: монографія. Полтава: РВВ ПУЕТ, 2010. 154 с.
28. Черевко Д. Г. Підвищення конкурентоспроможності молокопереробних підприємств в умовах членства України в СОТ: автореф. дис. ... канд. екон. наук. Львів, 2010. 20 с.
29. Мельник С. І. Проблеми формування конкурентних переваг підприємств агропромислового комплексу в ринкових умовах: автореф. дис. ... д-ра екон. наук. Луганськ, 2011. 32 с.
30. Петрович Й. М., Кривешко О. В., Ступак І. О. Стратегічне управління конкурентоспроможністю промислового підприємства: монографія. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2012. 228 с.
31. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрямки підвищення: монографія/за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2013. 470 с.
32. Йохна М. А. Інституційне і ресурсне забезпечення міжнародної конкурентоспроможності промислових підприємств: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Хмельницький, 2014. 506 с.
33. Минко Л. М. Сутність і складові поняття конкурентоспроможності підприємства. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2015. Т. 21, № 1. С. 86–92.
34. Єлець О. П. Сутність конкуренції та конкурентоспроможності підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2016. Вип. 1. С. 58–64.
35. Данько Ю. І. Теоретико-методологічне обґрунтування підходів до моделювання рівня конкурентоспроможності аграрних підприємств. *Інноваційна економіка*. 2016. № 5-6. С. 76–80.
36. Кліменко І. М. Генезис сутності та трактування поняття конкурентоспроможності підприємства. *Економічний вісник університету*. 2016. Вип. 31 (1). С. 143–150.

37. Крупіна С., Яблонська Н. Система управління конкурентоспроможністю підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2016. № 4. С. 133–143.

38. Охота В. І., Сагайдак Т. Я. Чинники підвищення конкурентоспроможності підприємства сфери послуг. *Бізнес Інформ*. 2016. № 2. С. 193–197.

REFERENCES

Abliazova, S. A. "Pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv vynohradarsko-vynorobnoi haluzi Krymu" [Improving the efficiency of managing the competitiveness of vineyards and winemaking enterprises of the Crimea]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2008.

Antoniuk, H. Ya. "Mekhanizm zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv molokopererobnoi haluzi v umovakh yevointehratsii" [Mechanism for ensuring the competitiveness of dairy processing enterprises in the context of European integration]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Bulakh, I. V. "Otsinka konkurentospromozhnosti pidpriemstva elektrosvyazku" [Assessment of the competitiveness of telecommunication enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2008.

Cherevko, D. H. "Pidvyshchennia konkurentospromozhnosti molokopererobnykh pidpriemstv v umovakh chlenstva Ukrainy v SOT" [Increasing the competitiveness of dairy processing enterprises in the conditions of Ukraine's membership in the WTO]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2010.

Danko, Yu. I. "Teoretyko-metodolohichne obgruntuvannia pidkhodiv do modeliuвання rivnia konkurentospromozhnosti ahrarykh pidpriemstv" [Theoretical and methodological substantiation of approaches to modeling the level of competitiveness of agrarian enterprises]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 5-6 (2016): 76-80.

Drahan, O. I. "Zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv miasnoi promyslovosti Ukrainy" [Ensuring the competitiveness of meat processing enterprises in Ukraine]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk*, 2008.

Dybach, I. L. "Ekonomichna intehratsiia yak zasib posylennia konkurentospromozhnosti nevelykykh pidpriemstv" [Economic integration as a means of strengthening the competitiveness of small enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Fatkhutdinov, R. A. *Upravlinnia konkurentozdatnistiu orhanizatsii* [Managing the competitiveness of the organization]. Kyiv: Kondor, 2009.

Hryniv, L. V. "Otsinka pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv kharchovoi promyslovosti" [Assessment of the competitiveness of food industry enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2008.

Kapitanets, Yu. O. "Vyznachennia ta zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [Definition and competitiveness of the enterprise]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Klimenko, I. M. "Henezys sutnosti ta traktuvannia poniattia konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [Genesis of the essence and interpretation of the notion of enterprise competitiveness]. *Ekonomichniy visnyk universytetu*, no. 31 (1) (2016): 143-150.

Konkurentospromozhnist pidpriemstva: otsinka rivnia ta napriamy pidvyshchennia [Competitiveness of the enterprise: assessment of the level and directions of improvement]. Odesa: Atlant, 2013.

Kotlyk, A. V. "Upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva na osnovi protsesnoho pidkhodu" [Managing the competitiveness of the enterprise based on the process approach]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Krupina, S., and Yablonska, N. "Systema upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva" [Enterprise competitiveness management system]. *Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho ekonomichnoho universytetu*, no. 4 (2016): 133-143.

Kyrchata, I. M. "Otsinka konkurentnoho potentsialu v systemi upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstva" [Estimation of competitive potential in the enterprise competitiveness management system]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2007.

Lupak, R. L. "Konkurentospromozhnist torhovelnoho pidpriemstva ta mekhanizm yii zabezpechennia" [Competitiveness of the trade enterprise and the mechanism of its provision]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2008.

Melnyk, S. I. "Problemy formuvannia konkurentnykh perevah pidpriemstv ahropromyslovoho kompleksu v rynkovykh umovakh" [Problems of forming competitive advantages of agroindustrial complex in market conditions]: *avtoref. dys. ... d-ra ekon. nauk*, 2011.

Merchanskyi, V. V., Klochko, V. M., and Klochko, I. M. *Konkurentospromozhnist pidpriemstva ta upravlinnia stratehiieiu yoho rozvytku* [Competitiveness of the enterprise and management of the strategy of its development]. Kharkiv, 2010.

Misevych, M. A. "Zabezpechennia konkurentospromozhnosti vysokotovarnykh silskohospodarskykh pidpriemstv" [Ensuring the competitiveness of high-value agricultural enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2008.

Mykhailova, N. V. "Otsinka konkurentospromozhnosti pidpriemstv restorannoho hospodarstva" [Evaluating the competitiveness of restaurants in the enterprise]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Mynko, L. M. "Sutnist i skladovi poniattia konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [The essence and constituents of the concept of enterprise competitiveness]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnologii*. Vol. 21, no. 1 (2015): 86-92.

Mytsiuk, S. V. "Konkurentospromozhnist vitchyznianoї produktsii: problemy ta perspektyvy" [Competitiveness of domestic production: problems and perspectives]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2007.

Okhota, V. I., and Sahaidak, T. Ya. "Chynnyky pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva sfery posluh" [Factors enhancing the competitiveness of the service industry]. *Biznes Inform*, no. 2 (2016): 193-197.

Petrovych, I. M., Kryveshko, O. V., and Stupak, I. O. *Stratehichne upravlinnia konkurentospromozhnistiu promyslovoho pidpriemstva* [Strategic management of the competitiveness of an industrial enterprise]. Lviv: Vyd-vo Lvivskoi politekhniki, 2012.

Putenteilo, P. "Sutnisni aspekty konkurentospromozhnosti na riznykh rivniakh upravlinnia ekonomikoїu" [Essential aspects of competitiveness at different levels of economic management]. *Visnyk TNEU*, no. 4 (2009): 32-42.

Radko, V. M. "Orhanizatsiino-ekonomichne zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstva (za materialamy hirnycho-zbahachuvalnykh kombinativ Kryvbasu)" [Organizational and economic provision of the competitiveness of the enterprise (based on the materials of the Krivbas mining and concentrating combines)]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2010.

Samoiylyk, Yu. V. "Stratehiia upravlinnia konkurentospromozhnistiu pidpriemstv miasoproduktovoho pidkompleksu"

[Strategy of competitiveness of enterprises of meat and meat subcomplex]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2010.

Seleznyova, O. V. "Konkurentospromozhnist pidpriemstv silskohospodarskoho mashynobuduvannia" [Competitiveness of agricultural machine-building enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Shevchenko, I. Yu. "Rynok prodazhu avtomobiliv v Ukraini: lidery ta autsaidery" [Ukrainian car sales market: leaders and outsiders]. *Novyny na nauchnyia prohres*. Vol. 1: Ikonomiki. Sofia: «Bial HRAD-BH» OOD, 2015.56-63.

Shevchenko, I. Yu. "Tendentsii ta zakonirnosti rozvytku rynku prodazhu avtomobiliv v Ukraini" [Trends and regularities of the market for the sale of automobiles in Ukraine]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 90 (2014): 120-127.

Slobodianiuk, V. O. "Otsinka konkurentospromozhnosti pidpriemstv tsukrovoi promyslovosti" [Assessment of the competitiveness of sugar industry enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Sukha, I. V. "Vybir stratehii dlia zabezpechennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv molochnoi promyslovosti" [Selection of strategies to ensure the competitiveness of dairy enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2008.

Tiahunova, N. M., and Boin, V. O. *Konkurentospromozhnist torhovelykh pidpriemstv* [Competitiveness of trade enterprises]. Poltava: RVV PUET, 2010.

Tkachenko, O. M. "Orhanizatsiino-ekonomichni osnovy pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv kondyterskoi promyslovosti Ukrainy" [Organizational and Economic Basis for Increasing the Competitiveness of the Confectionery Industry of Ukraine]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2007.

Vesperis, S. Z. "Formuvannia orhanizatsiino-metodychno-ho zabezpechennia doslidzhen konkurentospromozhnosti pidpriemstv mashynobuduvannia" [Formation of organizational and methodological support of researches of competitiveness of enterprises of mechanical engineering]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2009.

Yelets, O. P. "Sutnist konkurentsii ta konkurentospromozhnosti pidpriemstva" [The essence of competition and competitiveness of the enterprise]. *Ekonomichnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*, no. 1 (2016): 58-64.

Yemelianova, I. F. "Udoskonalennia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu pidvyshchennia konkurentospromozhnosti ahrarnykh pidpriemstv" [Improvement of the organizational and economic mechanism for increasing the competitiveness of agrarian enterprises]: *avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk*, 2010.

Yokhna, M. A. "Instytutsiine i resursne zabezpechennia mizhnarodnoi konkurentospromozhnosti promyslovykh pidpriemstv" [Institutional and resource support for the international competitiveness of industrial enterprises]: *dys. ... kand. ekon. nauk*, 2014.